

IZVJEŠĆE O RADU U 2013. GODINI

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.2. Terensko istraživanje

1.2.1. Arheološka istraživanja

Crkva Sv. Ivana - Remete vrt, zaštitno arheološko istraživanje

- Radovi na arheološkom lokalitetu oko crkve Sv. Ivana- Remetin vrt usmjereni su ove godine, po dogovoru s konzervatorima, u tri pravca:
 1. Obrada i konzervacija pokretnih arheoloških nalaza iz dosadašnjih istraživanja
 2. Konzervacija ranokršćanske krstionice i izrada konzervatorsko - restauratorskog elaborata za cijelokupni ranokršćanski kompleks
 3. Završetak arheoloških iskopavanja tzv. kompleksa L radi datiranja i prezentacije ostataka bedema Farosa, grčkog bunara i sanacije temelja Remete kuće

Ad. 1.

- Obradu keramičkih nalaza vodio je dr. sc. Branko Kirigin, uz sudjelovanje dr. sc. Johna Hayesa i arheologa Barbare Klare Olujić i Ane Fundurulić. Arheolozi Branko Kirigin i John Hayes nisu dobili honorar za ovaj rad, jedino su im plaćeni troškovi spavanja i hrane. Obrada je obavljena u nekoliko navrata tijekom 2013. godine (B. Kirigin sa suradnicima od 18. ožujka do 3. travnja 2013., Branko Kirigin i John Hayes sa suradnicima od 12. svibnja do 4. lipnja 2013., te samo arheolozi Sara Popović, Andrea Devlahović i Ana Fundurulić od 2. rujna do 9. rujna 2013. koji su radili na dokumentaciji i povezivanju keramičkih nalaza sa stratigrafskim zapisom). Obrađeno je oko 15.000 ulomaka keramike. Očekuje se da će tijekom zime 2013./2014. biti obrađeni i pokretni nalazi s ovogodišnjih iskopavanja. Time će se završiti obrada svog pokretnog materijala istraženog na ovom lokalitetu od strane Muzeja Staroga Grada. Također u Hrvatski restauratorski zavod, Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških

nalaza u Zadru namjeravamo poslati na konzervaciju brončane novce pronađene tijekom ovogodišnjih arheoloških iskapanja. Pronađene uzorke ugljena također namjeravamo poslati na analizu C14 u Institut Ruđer Bošković.

- U Hrvatskom geološkom institutu u Zagrebu napravljena je mikropaleontološka analiza uzoraka kamena s bedema Farosa.

Ad. 2.

- Muzej Staroga Grada je tijekom ožujka realizirao hitnu konzervaciju krsnog zdenca na arheološkom lokalitetu. Ovaj konzervatorsko-restauratorski zahvat obavio je Hrvatski restauratorski zavod, Restauratorski odjel u Splitu. Također je od Odsjeka za konzervaciju – restauraciju Umjetničke akademije u Splitu izrađen Elaborat konzervatorsko-restauratorskih zahvata na starokršćanskom lokalitetu Sv. Ivana (autor prof. dr. sc. Branko Matulić) temeljem kojeg će se u slijedeće dvije godine obaviti konzervatorsko-restauratorski zahvati na starokršćanskom kompleksu i grčkom bunaru.

Ad. 3.

- Arheološka iskopavanja na lokalitetu Crkva sv. Ivana – Remetin vrt odvijala su se od 27. listopada do 12. studenog i od 3. prosinca do 15. prosinca 2013. Iskopavanja je vodila Sara Popović, dipl. arheologinja, kustos Muzeja Staroga Grada, a sudjelovala je Andrea Devlahović, dipl. arheologinja i dva fizička radnika. Radovi su se odvijali pod nadzorom Saše Denegrija, dipl. arheologa iz Konzervatorskog odjela u Splitu po rješenju (Klasa: UP/I-612-08/10-08/0117, Urbroj: 532-04-16/14-13-9).
- Istraživanja su i ove godine, kao i zadnjih 4 od kada ih vodi Muzej Staroga Grada, usmjerena na uređivanje lokaliteta u svrhu prezentacije, a ujedno i na arheološko iskopavanje u svrhu razjašnjenja procesa urbanizacije grčkog grada. Ove godine arheološka istraživanja bila su usmjerena i na dovršenje sanacije temelja Remete kuće.
- Sektor L, koji se nalazi sa zapadne strane Remete kuće prvotno je bio zahvaćen istraživanjima Konzervatorskog zavoda u Splitu godine 2004. kada je djelomično otkriven antički bunar. Muzej Staroga Grada je prva istraživanja 2009. godine usmjerio na sanaciju tog iskopa pri čemu je odstranjen dio stratigrafije iznad samoga bunara. Budući da je riječ o izuzetno kompleksnom arheološkom zapisu u tom trenutku su se zaustavila istraživanja. Stratigrafska situacija je razjašnjena 2011.

godine kada se na sjevernoj strani ovoga iskopa odstranio recentni bunar koji je vezan za električnu centralu koja je ovdje funkcionirala od 1936 do 2003.godine. Tada se istražio minimalan volumen zemlje oko tog bunara pri čemu se stekao uvid u stratigrafski niz koji je ovdje bio očuvan u visini od 3,5 metara i sadržavao sve slojeve od prehistorijskih do novovjekovnih. To je s jedne strane, omogućilo podlijevanje betonom dio temelja Remete kuće, a s druge strane razumjevanje stratigrafije oko samog antičkog bunara što je omogućilo bolju pripremljenost pri njegovom ovogodišnjem istraživanju. 2013. godine usmjerili smo istraživanja na prostor između antičkog bunara i bedema Farosa koji su udaljeni oko 2 metra. Ovim istraživanjem, osim odgovora na znanstvena pitanja o vremenu izgradnje bunara kao i samog bedema, omogućili smo (i obavili) učvršćenje zadnjeg dijela temelja Remete kuće. Završetkom ovih iskopavanja antički bunar je pripremljen za konzervaciju koju će Muzej Staroga Grada izvršiti s Odsjekom za konzervaciju – restauraciju Umjetničke akademije u Splitu prema već izrađenom elaboratu. Ovime se i cijeli sektor L pripremio za radove na finalnoj prezentaciji.

SEKTOR L

sektor L prije početka ovogodišnjih istraživanja

radovi u sektoru L s pogledom na učvršćene temelje Remete kuće

Fotografijom drapirani 3D model antičkog bunara- pogled sa sjevera i juga (autorica: Sara Popović)

*Sanacija sustava javne odvodnje grada Starog Grada – predio Ploča i Crkva Sv. Stjepana -
zaštitni arheološki nadzor i zaštitno arheološkog istraživanja*

- Između Muzeja Staroga Grada i Hvarskog vodovoda sklopljen je ugovor o provođenju arheološkog nadzora prilikom izgradnje trase javnog sustava odvodnje grada Staroga Grada – u predjelu Ploča, te je kustos Muzeja dipl. arheologinja Barbara Klara Olujić preuzela ovaj zadatak, uz pomoć drugih djelatnika Muzeja.
- Na najvećem dijelu trase korišteni su stari zidani kameni kanali za odvodnju u kojima za polaganje cijevi nije trebalo raditi novi iskop. Cijevi su nakon polaganja u stari kanal zabetonirane, a iznad njih stvoren je novi plići kanal za odvodnju oborinskih voda. Takvim načinom rada nisu dirani arheološki slojevi, te stoga nije bilo potrebe za posebnim arheološkim iskapanjima.

Sl. 1 Iskop za kanalizaciju u ulici iza apside crkve Sv. Stjepana

- U postojećem popločanom kanalu stare kanalizacije na predjelu Ploča uočeni su veći kameni blokovi, za koje postoji mogućnost da potječu od bedema Farosa.

Sl. 2 Uočeni veći kameni blokovi u starom kanalu za kanalizaciju na predjelu Ploča

- Poseban slučaj bio je istočno i južno od crkve Sv. Stjepana, gdje ranije nisu postojali stari kameni kanali. Ovdje su prilikom iskopa uočene arheološke strukture, pa je nadležni konzervator Saša Denegri, dipl. arheolog utvrdio potrebu za zaštitnim arheološkim istraživanjem na k.č. 10599., u naravi put koji vodi od prostora ispred crkve Sv. Stjepana (kod rimskog reljefa Erota) prema istoku do ulice iza crkve Sv. Stjepana. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Splitu, 9. siječnja 2013. godine, izdaje Muzeju rješenje o odobrenju za izvođenje arheoloških istraživanja na k.č. 10599, 10602 i 10603 – isključivo na trasi kanalizacije. Istraživanja su trajala od 9. do 29. siječnja 2013. god., pri čemu vremenski uvjeti, poput jake kiše koja je uvjetovala slijevanje većih količina vode s trga pred crkvom i obližnje ulice, a time stvaranje brzaca u kanalu i močvarne atmosfere terena, nisu uvijek omogućavali nesmetani cjelodnevni rad. Stručni tim sačinjavale su Barbara Klara Olujić kao voditelj terena i Ana Fundurulić, dipl. arheologinja. Nacrtnu geodetsku dokumentaciju izradili su Ana Fundurulić i Sara Popović, dipl. arheologinja. Pokretne nalaze obradila je Ana Fundurulić. U iskopavanju su sudjelovali dnevno po jedan do dva radnika Borove d.o.o i volonterski po nekoliko dana A. Čavić, Vilma Stojković i R. Krstinić.
- Prostor oko crkve Sv. Stjepana arheološki je vrlo značajno područje. Ovdje su nađeni ostaci poput nadgrobnog spomenika s Erotom koji je danas uzidan u recentni zid, kipić Venere, Farska psefizma, uzidani reljef rimskog trgovačkog broda, a na zvoniku crkve uzidana je ploča s natpisom koji govori kako se ovdje nalazio ulaz u grad. Već i sama činjenica postojanja crkve Sv. Stjepana (koja je u crkvenoj povijesti otoka Hvara igrala iznimno značajnu ulogu) upućuje na postojanje kakvog starijeg crkvenog kompleksa na ovome mjestu. Već 1939. ravnatelj tadašnjeg Državnog arheološkog muzeja Mihovil Abramić u pismu upućenom Župnom uredu u Starome Gradu, upozorava kako bi se radi značaja na tome prostoru pronađenih nalaza, trebala izvršiti arheološka istraživanja prije samog betoniranja trga. (Preslik pisma uručio nam je don Ivica Huljev koji je tijekom istraživanja ustupio prostorije Župnog ureda za držanje alata, na čemu mu posebno zahvaljujemo.)

Zaštitno iskopavanje

- Tijekom radova na kanalizaciji probijen je, bez znanja arheologa, kanal duljine od cca. 23, 40 m i širine od cca. 0.30-0.65 m cijelom dužinom puta koji je dio k.č. 10599 i koji

se nalazi ispred ulaza kuće br. 25 k. č. *425 – put koji se pruža južno uz crkvu Sv. Stjepana. Tada su u širini kanala razoreni kulturni slojevi. Nastalo oštećenje vidljivo je osobito na mozaiku i zidovima antičkih objekata.

- Pri podjeli terena, kao priprema za arheološko iskapanje, kanal je služio kao orijentacija te je teren podijeljen na sondu 1a sjeverno od kanala i sondu 1b južno od kanala, te na sektore A, B i C. Teren je imao pad u nadmorskoj visini prema istoku te je najviša točka terena 2,91 m na sjeverozapadu, dok je najniža sjeveroistočna točka na nadmorskoj visini od 1,66 m. Takva velika razlika u nadmorskoj visini posljedica je novovjekovnog uređenja grada, poglavito komunikacijama oko crkve Sv. Stjepana. Iskop je napravljen do dubine recentnog kanala – samo su najviši kulturni slojevi iskopani, a daljnjim istraživanjima tj. spuštanjem u dublje slojeve mogu se očekivati stariji i intaktni kulturni slojevi.
- Cijeli put bio je prekriven slojem betona koji je činio recentnu hodnu površinu. Sloj betona skinut je pikamerom, a djelomično i ručno. Potom se pojavio humusni sloj koji je osobito u sondi 1a bio iznimno tanak. Ispod sloja betona u sondi 1a nalazio se sloj *betonske rešetke* koji je vjerojatno ostatak učvršćivanja nekog prijašnjeg popločanja ili uređenja puta.

SEKTOR A

Sonda 1b

- U ovoj sondi se nalazio mozaik načinjen od bijelih kamenih kockica, a ispod je naboj-priprema za mozaik od žbuke i kamenja (sl. 3).

Sl. 3 Sektor A sonda 1b

Sonda 1a

- Dio istog mozaika, presječenog iskopom kanala, u ovoj sondi prekriven je žbukom, vjerojatno zbog kasnijeg popravljanja (sl. 4). Žbuka nije odstranjena radi boljeg čuvanja mozaika. Uočeno je kako se mozaik prostire ispod recentnog zida prema sjeveru - trgu oko crkve.

Sl. 4. Sektor A, sonda 1 a

SEKTOR B

- U ovome sektoru otkriveni su ostaci više zidova, na slici 7. označeni brojevima, i to zid sj. 026 u smjeru S-J, zid sj 027 u smjeru I-Z i zid sj. 032. Zid sj. 027 je očito presjekao zid 031 (sonda 1a), čiji je nastavak zid 032 (sonda 1b), što objašnjava i ulomke keramike raznih datacija koje se nalaze u ovom sloju. Također je značajan ulomak pilastra (sl. 5.). U sektoru A i B sonde 1a pronađeni su manji ulomci crveno obojane žbuke-ostaci fresaka.

Sl. 5. Dio južnog profila sonde 1a u sektoru B, s ulomkom pilastra

SEKTOR C

- Odmah nakon skidanja sloja betona uočen je sloj rušenja većih kamenja i pokojeg obrađenog kamenog bloka pomiješanih s izrazito tamno smeđom zemljom. Zbog potrebe da se radovi što prije završe ovaj sektor nije u potpunosti istražen.

Sl. 6. Pogled na sektor C, istočni kraj ulice

Sl. 7. Pogled na sondu 1 a i 1 b u sektorima A i B, Fotografija B. K. Olujić

Sl. 8. Nacrt S. Popović

- Prema istraživanjima provedenim u siječnju 2013. godine možemo zaključiti sljedeće:
 - Najstariji zid, vjerojatno grčki, je onaj u sektoru B sj. 031/032, zatim, vjerojatno rimski, su zidovi sj – 005 i 026, slijedi, vjerojatno kasnoantički, zid 027, a najmlađi je

vjerojatno zid 016 iznad kojeg je pronađen novčić Dubrovačke Republike sa sv. Vlahom na aversu i Kristom okruženim zvjezdicama na reversu.

- Od građevine s mozaikom vidljivi su ostaci triju zidova koji ograđuju zasigurno 2 prostora: prostor s mozaikom (širina uz kanal cca. 4.90 m i dužina do recentnog zida trga pred sakristijom 2. 15 m) i manji prostor s hidrauličkom žbukom, vjerojatno *bazenom*. Prostorija s mozaikom širi se prema sjeveru, ispod betoniranog prostora ispred sakristije Sv. Stjepana. Zapadno od prostorije s mozaikom utvrđena je zemljana podnica, koja je možda vremenski u skladu s prvom fazom građevine s mozaikom. Potrebna su daljnja istraživanja, osobito nižih kulturnih slojeva.

- Zanimljivo je da orijentacija zidova koji ograđuju prostoriju s mozaikom, ne prate parcelaciju grčkog Farosa, kakvu poznajemo prema arhitekturi pronađenoj na arheološkom lokalitetu Remete vrt, već su paralelni s brodom crkve sv. Stjepana. Takva situacija može govoriti o prilagodbi prirodnom terenu, ali i o drugačijem uređenju životnog prostora u kasnijem razdoblju.

Sl. 9. Nacrt S. Popović

Zaštitni arheološki nadzor na dijelu trase dalekovoda KB 10(20) kV Stari Grad - Dol

- Starogradsko polje jedinstveni je kulturni krajolik. Originalna parcelacija, djelo grčkih kolonista koji su 385/384 g.p.n.e. osnovali koloniju Faros, ostala je sačuvana prvenstveno kroz mrežu puteva koji još uvijek funkcioniraju. Planirana trasa KB 10(20) kV Stari Grad – Dol jednim svojim dijelom prolazi kroz zaštićeno područje

Starogradskog polja, a osim toga se nalazi na pravcima originalne grčke parcelacije. Jednim dijelom prati županijsku cestu 6202, dijelom lokalnu cestu Stari Grad – Dol, dok treći dio trase nije na cestovnom pravcu, već skreće prema jugu, prateći poljski zemljani put na kat. čest. 15310 i 15312 k.o. Stari Grad. Osim toga, u blizini predmetnog područja, točnije na lokalitetu Kučišće je 1904. godine otkriveno nekoliko grčkih grobova, a s jednog od njih potječe i grčki nadgrobni spomenik iz 3. st.p.n.e. Zbog svega spomenutog, zaštitni arheološki nadzor radova bio je obavezan, uz mogućnost otvaranja arheološke sonde ukaže li se potreba.

- Prijašnja arheološka istraživanja na ovom području su prethodila gradnji (današnje) županijske ceste, 1984 godine. Tom prilikom je istraženo 12 sondi na prostoru dužine cca. 250 m u pravcu sjever-jug, u blizini uništenog sklopa zgrada iz rimskog doba. Ipak, istraživanja nisu otkrila značajnije ostatke, a pokretni nalazi bili su sporadični.

- Zaštitni arheološki nadzor je, sukladno Rješenju Konzervatorskog ureda Ministarstva kulture RH u Splitu 23. svibnja 2013. g. (UP/I 612-08/13-08/0162 URBR: 532-04-18/17-07-02), izvršio Muzej Staroga Grada. Financijska sredstva za istraživanje osigurao je investitor, HEP ODS d.o.o. DP „Elektrodalmacija“, Split, temeljem ugovora s Muzejom Starog Grada, sklopljenog 21. svibnja 2013. Zaštitni arheološki nadzor trajao je od 20. svibnja 2013. do 11. lipnja 2013. a obavili su ga Sara Popović dipl.arh. i Andrea Devlahović dipl.arh.
- Prva faza nadzora:
Prva faza obavljena je na dijelu trase koji prati županijsku cestu 6206, odnosno presijeca je duž njene zapadne granice. U dužini od cca. 850 m, ovo je najduži dio nadzirane trase. Današnju hodnu površinu čini asfalt, dok je ispod njega registrirano

nekoliko slojeva koji predstavljaju podlogu nove ceste izgrađene 1984. godine. Ovaj cestovni pravac ne nalazi se na pravcu originalne grčke parcelacij. Na austrijskom katastru iz 1834. godine vidi se da postoji samo put koji vodi do stare ceste Stari Grad – Dol.

- Druga faza nadzora:

Druga faza nadzora obavljen je na dijelu trase koji prati poljski put, odnosno presijeca ga po njegovoj zapadnoj strani. Dužina ovog dijela trase iznosi cca. 250 m. Nadzor strojnog iskopa nije pokazao nikakve arheološke ostatke. Cijelom svojom dužinom kanal je iskopan kroz crvenicu. Na nekim mjestima kanal prati raniji iskop za vodovodne cijevi do vodocrpilišta Garmica. Činjenica da je cijeli kanal ukopan u crvenicu upućuje na to da je današnji poljski put novijeg datuma.

- Treća faza nadzora

Treća faza nadzora obavljena je na dijelu trase koji prati lokalnu cestu Stari Grad – Dol, u dužini od cca. 200 m. Ova dionica trase pokazala se kao najzanimljivija, što i ne čudi s obzirom da lokalna cesta jednim dijelom prati jedan od osnovnih pravaca grčke parcelacije. Današnju hodnu površinu čini asfalt iz 1960-ih godina. Ispod njih je registriran tanki sivkasti sloj, koji bi pripadao starijem putu iz 1930-ih godina. Ispod ovih slojeva nalazi se deblji sloj crvene masne zemlje, zatim sloj zemlje i nepravilnog kamenja, a pri dnu iskopa nalazi se deblji sloj većeg nepravilnog kamenja. Ovakva stratigrafska situacija registrirana je duž cijele dužine ovog dijela trase. Na samom dnu kanala, cca. 55 m od istočnog ruba iskopa, prilikom struganja dna kanala, uočen je sloj nabijene, tamnije smeđe-crvene zemlje bez kamenja, u dužini od cca. 3 m, širine 40-50 cm. Nažalost, iz sigurnosnih razloga nije bilo moguće proširiti iskop niti obaviti sondažno istraživanje. Umjesto toga, površina dna iskopa očišćena je u dužini od cca.

7,5 m. Uz taj sloj registriran je sloj manjeg uglačanog kamenja s crvenkastom zemljom, najvjerojatnije ostaci puta odnosno kaldrme. Na ovo upućuje i nalaz uglačanog, amorfno komada keramike, vjerojatno ostatak opeke ili nekog drugog komada keramičkog građevinskog materijala, koji je sekundarno iskorišten za put odnosno kaldrmu. Ovaj sloj je također sastavni dio (antičkog) puta, odnosno najvjerojatnije se radi o ostacima popravljanja istoga.

Geodetski snimak arheološke sonde s ostacima antičke kaldrme

- Zaštićeno područje Starogradsčkog polja jedinstveni je kulturni krajolik koji je neminovno izložen devastaciji uvjetovanoj modernim razvojnim potrebama. Opseg i pozicioniranje radova ograničili su arheološko istraživanje koje bi ponudilo konkretnije zaključke vezane za ostatke originalne grčke parcelacije ili preciznije, za ostatke antičkog puta. Ipak, provedenim arheološkim nadzorom registrirani su stratigrafski odnosi, te su pronađeni ostaci antičkog puta tj. kaldrme. Iako se antički putovi zbog svoje dugotrajne upotrebe teško mogu datirati, svi nalazi upućuju na to da se radi o antičkom putu. Ovaj je nadzor pokazao da arheološka istraživanja i u ovakvom ograničenom opsegu mogu dovesti do značajnih rezultata, što svakako opravdava obavezni arheološki nadzor nad svim zahvatima u polju.

Dio trase prikazane na ortofotu iz 2005 g s označenim položajem arheološke sonde.

Arheološka istraživanja rimske vile na Kupinoviku

- Ova arheološka istraživanja nije vodio Muzej, nego je projekt Agencije za upravljanje Starogradskim poljem, ali je Muzej u svakom pogledu bio na pomoći u istraživanjima (od alata do smještaja arheoloških ekipa). Sav pokretni arheološki materijal pohranjen je u Muzeju Staroga Grada, a u Muzeju je vršena i obrada materijala.

1.2.2. Kulturno-povijesna istraživanja

Vilma Stojković i dr. sc. Mladen Domazet tijekom mjeseca kolovoza nastavili su prošlogodišnja terenska istraživanja o međuratnom razdoblju. Skenirane su matične knjige u Matičnom uredu u Hvaru, zatim dokumentacija vezana uz Jurja Biankinija (za potrebe izložbe Ivana Meštrovića u Zadru), cijelokupni foto-materijal iz Dominikanskog samostana u Starom Gradu (320 skenova), deset fotografija iz obiteljskog albuma Tadić. Za potrebe knjige Milovana Buchbergera o uglednim Starograđanima Vilma Stojković skupila je i skenirala brojne fotografije.

1.3. Darovanje

- Rita Politeo darovala je muzeju veći broj knjiga i stručnih časopisa, od kojih izdvajamo Spomenicu Dominikanskog samostana u Bolu i knjigu Petra Kuničića o Petru Hektoroviću.

Rasprave i članci, Niko Duboković Nadalini i prijatelji, Split 1989., Hrvatsko Kolo, br.2 1952.

- Dr. sc. Branko Kirigin, muzejski savjetnik u mirovini, donirao je muzeju svoju stručnu arheološku biblioteku, koju čini više od 300 rijetkih i teško dostupnih stručnih knjiga i časopisa iz područja arheologije.
- Jasna Novak Grubišić darovala je keramičku zdjelu iz I. stoljeća, izvađenu s potonule rimske galijske 1966. godine.
- Jedan anonimni Englez, koji ima kuću u Starome Gradu, darovao je dva detektora za metal.

2. ZAŠTITA

2.3. Restauracija

- Restauratorske radovi na drvenom križu iz XV/XVI. st. izvela je Vilma Stojković u trajanju od ožujka do studenog 2013.
 - Raspelo je iz kapele sv. Križa u Šiberiji. Iz povijesnih dokumenata, Morarijeve vizitacije s početka XVII. st., znamo da je ovdje preseljeno iz nepoznate kapelice „u blizini Izvora“. To štovano mjesto nalazilo se u blizini izvora kod parka Vorba. Lokacija današnje kapele je na ulasku u Šiberiju, uz južno pročelje kuće „na Peglu“.
- Podatak o tome tko je naručilac i tko je autor ovog raspela nemamo, ali sa sigurnošću možemo reći da je najstarije raspelo u Starome Gradu. Stari Grad se može podičiti s dva izrazito vrijedna raspela iz kasnijih razdoblja, renesansnim na glavnom oltaru Dominikanske crkve, pripisanim Andrei Foscu i baroknim G. Piazzete, koje se čuva u dominikanskom muzeju. Ovo najstarije okarakterizirali bismo kao djelo nastalo u kasnom petnaestom stoljeću, s čvrstim odlikama gotike - naglašenim rebrima toraksa, blago otvorenim ustima karakterističnim za bolnog gotičkog Krista, te za gotiku karakterističnog oblika čvora perizome. Skladne crte lica i skladna fizionomija suprotstavljaju se gotičkom naturalizmu te navješćuju renesansu. Raspelo je bilo bojano nekoliko puta, zadnji put prije 30-ak godina. Kako se nalazi u kapelici na

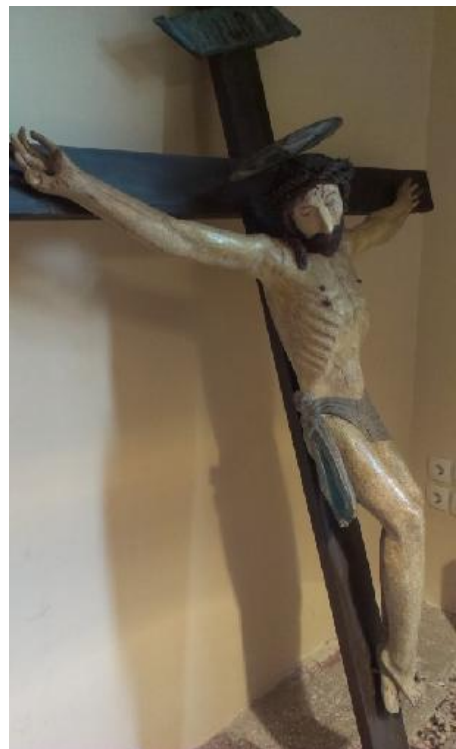
otvorenom, boja se brzo izgubi pod utjecajem atmosferilija. Ostaci originalne polikromije sačuvani su samo parcijalno i to u jako malom postotku, na pozadini perizome, ramenima i djelomično na licu.

- Restauratorski zahvat

Najvažnije smjernice zahvata bile su očuvati i zaštititi raspelo od daljnjeg propadanja, te dobiti estetski prihvatljivu umjetninu.

Raspelo prije zahvata

Raspelo nakon zahvata

Raspelo je očišćeno od prljavštine i prašine koja se godinama taložila, a dijelovi boje koji su bili nestabilni podljepljeni su tutkalnim ljepilom. Gust raster hodnika i rupica, koji su nastali djelovanjem crvotočine, u prethodnom su zahvatu bili ispunjeni smolnim kitom koji se sasušio i izgubio svoju elastičnost. Uslijedilo je uklanjanje istog te preventiva zaštita od crvotočine. Cijelo raspelo premazali smo Drvocidom Fi i zamotali ga u pvc vreću kako bi kemikalije šta dublje podrli u drvo. Rupice su čišćene acetonom, a potom ispunjene elastičnim kitom. Na to je postavljena tutkalno kredna preparacija. Područje spoja ruku s korpusom bilo je posebno problematično i najviše puta restaurirano. Odlučili smo se za uklanjanje starog smolnog kita i ostalih zapuna i zakrpi, kako bi mogli izvaditi brojne čavle koji su izazvali koroziju drva i time oslabili drvo. Uočeno je kako su ruke spojene originalnim drvenim klinovima, koji i dalje funkcioniraju, pa su jedino oni ostavljeni. Na to područje postavljen je novi akrilni kit

i kasnije preparacija. Prsti koji su nedostajali rekonstruirani su dvokomponentnim akrilnim kitom aralditom. Preparacija nije postavljena na cijeli korpus, nego tek na dijelove na kojima je to bilo nužno. Ostatak je zaštićen lakom i retuširan tempernim bojama kako bi se dobilo ujednačeni ton. Akrilnim lakom premazali smo cijeli korpus kako bi ga zaštitili od vanjskih utjecaja.

- Vilma Stojković rekonstruirala je neolitičku posudu iz Muzeja Dominikanskog samostana, koja je bila razbijena nakon pada.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

- U programu M++ obrađena je i inventarizirana *Zbirka kamenih spomenika*, što je obavio Edi Visković, dipl. arheolog, volonter u muzeju.
- Dovršen je upis podataka za *Zbirku Bartola Petrića*, te je zbirka registrirana kao kulturno dobro Republike Hrvatske.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Kupljeno je 27 knjiga i godište časopisa Oris, a razmjenom s drugim muzejima nabavljeno je još 7 knjiga. Muzej su prijatelji muzeja preplatili na časopise Museum Aktuell i Minerva.

6. STRUČNI RAD

6.6. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

23. kolovoza - Aldo Čavić sudjelovao je na znanstvenom skupu o Petru Kuničiću s izlaganjem *Djela Petra Kuničića kao izvori za povijest Staroga Grada*.

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

- U katalogu povodom 50-te godišnjice osnivanja Zbirke umjetnina Juraj Plančić, Aldo Čavić napisao je i objavio tekst o povijesti nastanka ove zbirke, koja je preteča Muzeja Staroga Grada, a Vilma Stojković tekst o doniranoj ostavštini Bartola Petrića.
- Vilma Stojković objavila je članak Pišu nam iz Staroga Grada u listu Tartajun, br. 6., 2013.

6.8. Stručno usavršavanje

- Vilma Stojković sudjelovala je u ožujku na sedmodnevnom tečaju izrade ikona u Splitu. tečaj je održan u sklopu Dana kršćanske kulture. Na kraju tečaja samostalno je izradila jednu ikonu.

Ikona izrađena na tečaju u Splitu

- Vilma Stojković sudjelovala je 12. studenog na seminaru u organizaciji Povijesnog muzeja u Splitu i Hrvatskog povijesnog muzeja o izradi standardiziranog pojmovnika za osnovna upisna polja integriranog računalnog sustava M++.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

- Dušanu Tomašu pružena je pomoć u skupljanju materijala za diplomski rad na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu na temu turističke izgradnje u Starom Gradu.
- Draganu Ruljančiću pružena je pomoć u fotodokumentaciji za diplomski rad o fotografu Pietru Ruljančiću.
- Mirjani Kos Nalis pribavljena je dokumentacija o izgradnji Banja u Starome Gradu za doktorski rad o kupalištima u Hrvatskoj.
- Pružena je pomoć u brojnim Starograđanima koji su tražili podatke ili fotodokumentaciju iz prošlosti grada ili muzeja (Andrea Tadić – dječja povijesna karta, Mario Grubić – o obitelji Stalio, Suzana Vujičić – o Stančića dvorima u Dolu, Jurici Zaninoviću – stare fotografije Staroga Grada, tvrtka Noema iz Zagreba – izrada interaktivnog vodiča kroz Starogradsko polje.)

7. ZNANSTVENI RAD

7.2. Publicirani radovi

Sara Popović objavila je znanstveni članak *Kamenolomi Starogradskog zaljeva: Problematika podrijetla kamena korištenog za izgradnju bedema antičkog Fara* u časopisu *Archeologia Adriatika*, no.6.

7.3. Znanstveno usavršavanje

Aldo Čavić upisan je na doktorski studij humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru. Tema istraživanja: *Identitet Hvara u XVI. stoljeću*.

8. STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI I SEMINARI U ORGANIZACIJI I SUORGANIZACIJI MUZEJA

8.2. Stručni skupovi - suorganizacija

- Muzej je bio suorganizator klasičnog seminara „Pharos – antička kultura hrvatskog Sredozemlja“ koji se već tradicionalno održava u zadnjem tjednu mjeseca srpnja. Polaznici su učenici klasičnih gimnazija iz Zagreba i Splita. U sklopu seminara Vilma Stojković je održala predavanje u prirodi iz povijesti Staroga Grada.
- Muzej je bio suorganizator skupa o Petru Kuničiću 23. kolovoza u Dolu.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Izložba dječjih radova na temu „Inspiracija bartol Petrić“ za Noć muzeja

Mjesto održavanja i prostor: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme održavanja: 25. siječnja

Autor postava: Vilma Stojković

Na izložbi su predstavljeni crteži i akvareli djece koja su pohađala muzejsku radionicu, koju je vodila Vilma Stojković. Djeca su kopirala ili radila na temu slika starogradska slikara Bartola Petrića, koje su izložene u stalnom postavu muzeja.

Umjetnička izložba Kineska likovna naiva

Mjesto održavanja i prostor: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme održavanja: 1.-30. svibnja

Autor postava: Vilma Stojković

Izložba je postavljena u suradnji s Hrvatsko-kineskim društvom iz Zagreba. Autori su umjetnici iz južnog dijela Kine. Slike su rađene na podlozi od posebno tvrdog papira čija su osnova prešane vunene niti ili na svili od rižinih niti.

Postav izložbe *Kineska likovna naiva*

Izložba *pachworka* u sklopu festivala „Divlje cvijeće Europe“

Mjesto održavanja i prostor: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme trajanja: 24. lipnja do 15. srpnja.

Autori likovnog postava: Vilma Stojković i aktivisti festivala

Na izložbi su izloženi radovi, *pachworks*, koji su na temu divljeg cvijeća otoka Hvara izradili učenici osnovnih škola i štićenici Doma za starije u Starome Gradu.

Umjetnička izložba **Davora Sanvincentija** *Solfeggio for Color Harmonies*

Mjesto održavanja i prostor: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme trajanja: 20. srpnja do 10. kolovoza

Likovni postav: Davor Sanvincenti

Audiovizualna instalacija *Solfeggio for Color Harmonies* razvija se i nastaje kao studija za osjetila, studija za aktivaciju ljudskih stanja kroz određene audiovizualne valne frekvencije. U svojoj sintezi rad se dotiče polja muzikoterapije i neuroznanosti. Zamišljen je i napravljen prema akustično-prostornim specifičnostima ove galerije. U ovakvom ambijentu velikih dimenzija, „obojeni zid“ i zvučne frekvencije jačaju svoju rezonantnu moć te na taj način pogoduju fenomenologiji doživljaja.

Vizualni zapis koji nastaje iz crne boje i u 60 minuta u istoj završava, čini prijelaz kroz cjelokupni *optički prozor* i izlaže posjetitelja punom spektru vidljivog svjetla. Zvučna kompozicija u 60 minuta koristi numerički odnos u *Solfeggio frekvencijama* te sinestezira isti

prema odnosu boja. Posjetitelj je pozvan u samo središte rada, kao aktivna prisutnost u prostoru i vremenu.

Galerija Juraj Plančić – audiovizualna instalacija *Solfeggio for Color Harmonies*

Umjetničko-dokumentarna izložba **Crteži i dokumenti iz donirane ostavštine Bartola Petrića** - Izložba povodom 50 godina otvaranja Zbirke umjetnina Juraj Plančić

Mjesto održavanja: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme trajanja: 13. kolovoza - 13. rujna

Autor stručne koncepcije: Aldo Čavić

Autori likovnog postava: Aldo Čavić i Vilma Stojković

Galeriju Juraj Plančić osnovao je slikar Bartol Petrić 1963. godine. Iz ove galerije umjetnina nastao je Muzej Staroga Grada, kojemu je priređivanje umjetničkih izložbi i dalje bitna djelatnost. Povodom 50te godišnjice osnutka galerije izloženi su prvi put donirani crteži osnivača galerije Bartola Petrića iz dvadesetih godina XX. st. te dokumenti vezani uz život Bartola Petrića i osnutak galerije.

S otvaranja izložbe *Crteži i dokumenti iz donirane ostavštine Bartola Petrića*

Umjetnička izložba **Slavice Baranović Justinberg** *Nagovještaj bića*

Mjesto održavanja i prostor: Galerija Juraj Plančić

Vrijeme trajanja: 14.-28. rujna

Likovni postav: Vilma Stojković

Izložba crteža – portreta hrvatskih književnika i velikana.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

- Muzej je objavio knjigu *Stari Grad Plain*, autora Sare Popović i Alda Čavića.

- Muzej je tiskao kataloge, pozivnice i plakate za izložbe Davora Sanvincentija, Bartola Petrića i Slavice Justinberg u Galeriji Juraj Plančić.
- Tiskan je *Vodič kroz muzej* na hrvatskom i engleskom jeziku. Tiskan je propagandni plakat za muzej (tekst Aldo Čavić, oblikovanje Andrea Devlahović).

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

Kroz Muzej, arheološki lokalitet i grad vođeni su: grupa novinara i diplomata na čelu s kineskim veleposlanikom Shen Zifelom, gosti Festivala Divljeg cvijeća Europe (iz Rumunjske i Škotske), gospodina leona Patric Zanna, porijeklom iz Staroga Grada, profesora na Muzeologiji u Australiji (koji nam je izradio marketinški prijedlog muzeja, kao svoj prilog muzeju), studenat arheologije iz Graza, predsjednika ICOM Belgije Wim de Vosa, fotografa Sašu Novkovića (kroz središnji dio otoka) radi izrade knjige o hvarskoj procesiji „Za križen“. Tijekom cijele godine Muzej su posjećivala organizirano školska djeca i djeca iz vrtića, koja su stručno vođena.

11.3. Radionice i igraonice

Organizacija radionice za djecu

- Vilma Stojković od siječnja do svibnja vodi likovnu radionicu za djecu (školsku) na temu dva starogradska slikara, koje se održavala dva puta tjedno. Cilj radionice bio je upoznati djecu s lokalnim umjetnicima i razvijati njihov likovni dar.
- Vilma Stojković vodi likovnu radionicu u sklopu projekta „Suživot s otokom“, od listopada do prosinca. U grupi je bilo petnaest djece različita uzrasta. Tijekom radionice izrađena je scenografija za božićnu predstavu „Tvornica Djeda Mraza“.

Božićna predstava

- U suradnji s „Platonovim društvom“ Hrvatskih studija organizirana je 11. lipnja jednodnevna radionica filozofije za djecu.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Ravnatelj muzeja redovno je davao izjave za različita sredstva javnog informiranja (novine, TV i radio postaje).

12.3. Predavanja / 12.4. Promocije i prezentacije

- Obilježena je Noć muzeja (25. siječnja).
- Aldo Čavić promovirao je knjigu *Starogradsko polje 2.* svibnja u hotelu Arkada za diplomatski i novinarski zbor, te je snimana promocija za HTV.
- Tonči Tadić održao je predavanje 24. lipnja *Fizičke i kemijske laboratorijske analize u arheologiji*
- U vrtu muzeja predstavljena je knjiga Flore Turner Vučetić *The sweet taste of a Dalmatian love affair* 31. srpnja.

- Jakov Dulčić promovirao je knjigu i održao predavanje *Povijest prirodnoznanstvenih istraživanja jadranskog mora*. Predstavljanje je organizirano u suradnji s Rotary clubom Hvar 7. kolovoza.
- Milovan Bucberger predstavio je knjigu i održao predavanje *Janko Polić Kamov i Stari Grad* 14. kolovoza.
- Mladen Domazet održao je predavanje *Stari Grad između dva svjetska rata* 19. listopada. Predavanje je organizirano zajedno s Gradskom knjižnicom i čitaonicom.
- Predstavljena je knjiga Alema Ćurina *Egostriper* i postavljena izložba njegovih kazališnih plakata za Splitsko ljeto 2013. Izložba je organizirana u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Stari Grad 16. studenog.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

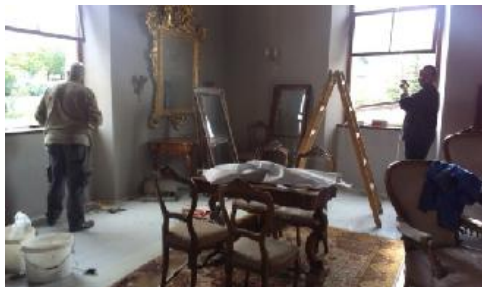
Tablica. Evidencija posjetitelja u 2013. g.

16. OSTALE AKTIVNOSTI

16.2. Ostalo

Investicijska ulaganja i razvoj

- Investicijska ulaganja bila su vrlo skromna. Promijenjena su dva nova prozora u salonu Gelineo Bervaldi.
- U sobi na prvom katu gdje je arheološka izložba Faros-Faria-Stari Grad, pao je strop. Srećom vitrine nisu oštećene, niti je itko ozlijeđen. Stari žbukani strop zamijenjen je gips pločama.

Projekt: „Turistički promotivni materijal o Starogradskom polju i realizacija projekta inovacije u turizmu – Imenovanje putova kroz Starogradsko polje (izrada karte i postavljanje info tabli)“

- Muzej Staroga Grada tijekom protekle dvije godine već je realizirao, uz financijsku potporu Odjela za pomorstvo i turizam Splitsko-dalmatinske županije, projekt signalizacije Starogradskog polja i povijesne jezgre Staroga Grada (područje upisano na Listu svjetske baštine UNESCO-a). Izrađena je studija signalizacije, idejno rješenje tipologije tabli, napisan tekstualni sadržaj i preveden na engleski jezik. Tiskana je knjiga/vodič „Starogradsko polje“ na hrvatskom jeziku, snimljen promidžbeni film i izrađena android aplikacija vodiča po polju. Postavljene su (uz sudjelovanje i Turističke zajednice Starog Grada i Grada Starog Grada) 4 osnovne orijentacijske table s planovima povijesne jezgre i Starogradskog polja, te 20 tabli na pojedinačnim spomenicima kulture u povijesnoj jezgri grada. Time je završeno obilježavanje povijesne jezgre. Ove godine, u suradnji s Turističkom zajednicom Staroga Grada i Agencijom za upravljanje Starogradskim poljem realizirao se je projekt Imenovanje putova u Starogradskom polju, kojim se je Polje otvorilo za turiste i omogućilo im logične smjerove kretanja i otkrivanja ovog velikog kulturnog krajolika. Postavilo se je 12 velikih info tabli (fotografije u prilogu) s imenima stanovnika otoka iz antičkog perioda, po kojima su putovi nazvani. Također se je tiskala karta polja s označenim putovima, pravcima kretanja turista, oznakama i opisom (na hrvatskom i engleskom jeziku) pojedinih lokaliteta i spomenika. Kartu je tiskala Turistička zajednica Staroga Grada u velikom broju primjeraka, te se ona dijeli bez naknade (karta u prilogu).

- Kao nastavak prošlogodišnjeg projekta izrade promotivnog materijala o Starogradskom polju tiskala se je engleska verzija knjige/vodiča „Starogradsko polje“ i vodič kroz Muzej Staroga Grada (knjiga i vodič u prilogu).
- Realizacija ovog projekta rezultirala je značajnim povećanjem posjeta biciklista i pješaka Starogradskom polju, a reakcije turista koji su se služili kartom i vodičem, te koristili info table za kretanje kroz Starogradsko polje vrlo su pohvalne prema projektu.

Jedna od 12 info-tabli postavljenih u Starogradskom polju

Konzervatorski nadzor

- Muzej je, u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Splitu, vršio konzervatorski nadzor nad obnovom nekoliko građevina u Starome Gradu, a posebno na obnovi crkve Sv. Nikole. Sudjelovao je s konzervatorima u povremenom obilasku Starogradskog polja.